

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Evropska unija dobila novo pogodbo

Marija Minka Jerebič

Article information:

To cite this document:

Jerebič, M. M. (2018). Evropska unija dobila novo pogodbo, Dignitas, št. 45/46, str. 254-267.

Permanent link to this document:

<https://doi.org/10.31601/dgnt/45/46-19>

Created on: 07. 12. 2018

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Evropska unija dobila novo pogodbo

mag. Marija Minka Jerebič

1 Uvod

Konec leta 1989 so začeli padati komunistični režimi v vzhodni Evropi. Obrnjena je bila nova stran v evropski zgodovini, za katero so skeptiki menili, da je podvig v letu 1992 vprašljiv oziroma bi ga bilo bolje preložiti za nekaj časa. Evropska unija je pokazala, da so bili vsi v zmoti. Pristojnost Evropske unije je v Evropi osrednjega pomena in je ni mogoče zanikati (Jerebič 2006: 34).

Skozi zgodovino, zlasti zadnjih 100 let, kljub vzponom in padcem ideja o združenji Evropi ni nikoli zamrla. Kriz, ki jih je Unija doživljala od leta 1957, je bilo veliko, a vedno se je našel dogovor oziroma kompromis, da je združena Evropa izšla iz te krize in nadaljevala načrtano pot, skozi številne pogodbe, direktive, uredbe in doseгла vrhunec v letu 2004, ko so na medvladni konferenci sprejeli osnutek Pogodbe o Ustavi za Evropo (Jerebič 2006: 34).

Po sprejetju Pogodbe o Ustavi za Evropo je bilo pričakovati, da bo prav ta ustava zagotavljala najvišjo točko razvoja, za katerega si je Unija prizadevala pol stoletja. Na podlagi izkušenj iz preteklosti lahko domnevamo, da bo Evropska unija nekoč v 21. stoletju postala svetovna velesila. To je bila vizija, ki bi lahko vzdramila domišljijo Evropejcev in jim vlila samozaupanje v njihovo skupno prihodnost (po Jerebič 2006: 34).

Kot vemo, se dogodki niso odvijali tako, kot so si vsi želeli. V sredini leta 2005 sta dve državi članici Unije evropsko ustavno pogodbo zavrnila.

Proti koncu leta 2005 se je bolj malo govorilo o evropski ustavi. Na pomembnih srečanjih so vedno znova poudarjali, da je treba nadaljevati z ratifikacijo. Čeprav so se voditelji držav članic ob začetku avstrijskega predsedovanja Uniji zavzeli, da je treba nadalje-

vati ratifikacijo ustave, si ni nihče upal napovedati, kako priti do te rešitve (Jerebič 2006: 68).

Pomembno vlogo je pri reševanju tega vprašanja prinesel 18-mesečni program predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije. Nemčija, ki je prva od »trojke« prevzela predsedovanje, si je zelo prizadevala, da bi pripeljala Evropsko unijo iz »krize«.

Pogajanja na junijskem zasedanju Sveta Evropske unije med 27 državami članicami Unije so bila zelo konstruktivna. Cilj pogajanj je bil, da začne delo Medvladna konferenca, ki naj bi v času portugalskega predsedovanja zaključila svoje delo in pripravila novo pogodbo, ki se ne bo imenovala ustava, pač pa reformna pogodba.

1.1 Od prve pogodbe do reformne pogodbe

Pravo Evropske skupnosti je sestavljeno iz primarne in sekundarne zakonodaje ter drugih virov prava. K primarni zakonodaji spadajo vse ustanovitvene pogodbe, njihove številne kasnejše spremembe in dopolnitve ter pristopne pogodbe (Goljevšček 2004: 22). Pravo Evropske unije sestavljata pravo evropskih skupnosti in unijsko pravo (Grilc 2001: 5).

Primarna zakonodaja je vedno rezultat neposrednih pogajanj med vladami držav članic in je predmet ratifikacije nacionalnih parlamentov. Sprejeta je v obliki pogodb (Jerebič 2007: 12).

Belgijski premier in zunanji minister Paul-Henri Spaak je po govoru francoskega zunanjega ministra Roberta Schumanna leta 1950 dobil potrditev, da je možno uresničiti Churchillove besede, da je Združena Evropa bistven pogoj za svetovni mir, saj združevanje držav na stari celini predstavlja končno rešitev nenehnega spora. Predlagal je ustanovitev skupnega trga za premog in jeklo (po Grilc 2001: 15). Francosko idejo so Nemčija, Nizozemska, Belgija, Luksemburg in Italija sprejele z navdušenjem in rezultat je bil podpis Pogodbe o Evropski skupnosti za premog in jeklo (ESPJ), z veljavnostjo 50 let, poimenovano tudi Pariška pogodba, 18. aprila 1951.

Namen pogodbe je bil racionalna delitev dobrin, zagotavljanje preskrbe trga, reguliranje cen, izboljšanje življenjskih in delavnih pogojev delojemalcev, urejanje trgovanja in investicij kot tudi strukturalno prilagajanje evropske montanistične industrije spremenjenim svetovnim gospodarskim razmeram (Šinkovec 1996: 15).

Podpisnice ESPJ so želele poglobiti sodelovanje na gospodarskem področju in tako je prišlo šest let kasneje do podpisa dveh pogodb – Pogodbe o Evropski skupnosti za jedrsko energijo in Pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti.

Cilj prve je bil ustanoviti skupni trg za jedrske materiale in opremo, oblikovati skupno jedrsko zakonodajo in spodbujati raziskovalni program na tem področju ter proizvodnjo jedrske energije v Evropi.

Druga pogodba je zelo pomembna, saj je prevladala nad vsemi drugimi evropskimi pogodbami, dokler tudi sama ni bil nadgrajena z Maastrichtsko pogodbo leta 1992, kar 35 let kasneje (Jerebič 2007: 14).

V začetku sedemdesetih let je prišlo do sprememb tudi na institucionalni ravni. 8. aprila 1965 je v Bruslju prišlo do podpisa Pogodbe o združitvi.

Osem let kasneje je prišlo do prve širitve v skupnosti. Naslednja leta so bila zelo dinamična. Velika Britanija se je kot prva država članica odločila za izstop iz Evropske skupnosti, vendar predlog ni dobil zadostne domače podpore. Grenlandija, ki je postala članica skupnosti kot del Danske, pa se je po posvetovalnem referendumu odločila za izstop (po Jerebič 2007: 16).

Do pomembne dopolnitve Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti je prišlo 1. julija 1987, ko je začela veljati Enotna evropska listina. Z dopolnitvijo pogodbe o EGS je omenjena listina obvezala skupnost, da sprejme ukrepe s končnim ciljem oblikovanja notranjega trga (Jerebič 2007: 17).

Pogodba o Evropski uniji je bila podpisana v Maastrichtu 7. februarja 1992 in je zaznamovala novo fazo v procesu oblikovanja vse tesnejše zveze med narodi Evrope (po Jerebič 2007: 17). Z ratifikacijo te pogodbe je bil presežen gospodarski značaj skupnosti. Pravno subjektiviteto imajo še naprej vse tri Evropske skupnosti, ne pa tudi Evropska unija, kar pomeni, da ne more sprejemati pravil v svojem imenu, sklepati pogodb, tožiti in biti tožena (po Goljevšček 2004: 12).

Prav s to pogodbo so bili položeni temelji za vzpostavitev Skupne zunanje in varnostne politike, tesnejše sodelovanje na področju pravosodja in notranjih zadev ter vzpostavitev Gospodarske in monetarne unije in uvedbo skupne valute (po Rupel, et. al. 2004: 34).

Število držav članic Evropske unije se je po Maastrichtski pogodbi povečalo na 15, 12 držav pa je čakalo, da z Evropsko unijo

sklene predpristopne pogodbe. Spremembe so bile nujne in tako je že po petih letih prišlo v Amsterdamu do podpisa nove pogodbe, ki je poenostavila postopke, organizacijske oblike in način dela v Uniji (Jerebič 2007: 18). Amsterdamska pogodba, podpisana 2. oktobra 1997 in ratificirana 1. maja 1999, je oblikovala bolj demokratično Evropo s poudarkom na spoštovanju človekovih pravic in demokratičnih načel v državah članicah. Spremenila je tudi vsebino stebrov in prinesla institucionalne spremembe (po Goljevšček 2004: 13).

Začetek novega tisočletja je zaznamovan s sprejetjem Listine o temeljnih pravicah Evropske unije, ki je bila sprejeta na zasedanju Evropskega sveta v Nici (Jerebič 2006: 21). Na tem zasedanju je bila podpisana Pogodba iz Nice, ki je začela veljati 1. februarja 2003 in je prinesla predvsem institucionalne spremembe v delovanje Evropske unije s 27 državami članicami (Goljevšček 2004: 14).

K pogodbi je bila priložena tudi Deklaracija št. 23 o prihodnosti Evropske unije. Izpostavila je predvsem potrebo po jasnejši razmejitvi pristojnosti med Unijo in državami članicami, po poenostavitvi temeljnih pogodb, po določitvi vloge nacionalnih parlamentov in po opredelitvi statusa Listine o temeljnih pravicah Evropske unije (po Goljevšček 2004: 14).

Sprejetje Deklaracije o prihodnosti Evropske unije leta 2001 v Laeknu je bila oživiljena Spaakova ideja, ki se je »rodila« davnega leta 1957 z namenom, da bi tudi združena Evropa imela svojo ustavo. Dve leti kasneje je bil predstavljen Osnutek pogodbe o ustavi za Evropo, ki je bil podlaga za delo Medvladne konference, političnega telesa, sestavljenega iz predstavnikov držav članic Unije, ki ima izključno pristojnost za spremembe ustanovitvenih pogodb Evropske unije. 29. oktobra 2004 je bila v Rimu podpisana Pogodba o Ustavi za Evropo (po Jerebič 2007: 19).

Evropska ustavna pogodba ni bila ratificirana, zato so predstavniki vlad začeli iskati nove rešitve, ki bi pripeljale Unijo iz institucionalne krize. Odraz tega je bil dosežen dogovor o vsebini in časovnem načrtu mandata za Medvladno konferenco o novi, reformni pogodbi, ki naj bi zamenjala zavrnjeno ustavno pogodbo Evropske unije.

1.2 Od ustave do reformne pogodbe

18-mesečni program predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije je dokument, ki predstavlja skupni program treh držav v

obdobju od januarja 2007 do junija 2008. Razdeljen je na tri dele. Prvi del vsebuje strateški okvir, ki program predstavlja v širši kontekst, zlasti z vidika dolgoročnejših ciljev, ki segajo v obdobje naslednjih treh predsedstev. Drugi del vključuje seznam posebnih prednostnih nalog predsedstev na področju vseh politik. Tretji del pa predstavlja celovit program, ki določa, katere vsebine naj bi bile obravnavane v tem obdobju (po Jerebič 2007: 61).

V marcu 2007 je Unija v Berlinu praznovala 50. obletnico Rimske pogodbe. To je bila enkratna priložnost za voditelje Unije, da ponovno potrdijo svojo predanost evropskim vrednotam in ambicijam ter okrepijo skupno zavezo. Predstavniki držav članic Evropske unije so bili navzoči pri podpisu Berlinske deklaracije. Zavedali so se, da je treba rešiti institucionalni problem (po Jerebič 2007: 62).

Nemško predsedstvo si je prizadevalo, da bi iz besedila ustave zbrali čim več najpomembnejših delov, ki ne zbujajo nelagodja pri nobeni državi članici (po Jerebič 2007: 62). Toda junijsko zasedanje je prineslo nepričakovan dogovor med voditelji Evropske unije. Dosežen je bil dogovor o vsebini in časovnem načrtu mandata za Medvladno konferenco o novi, reformni pogodbi, ki naj bi zamenjala zavrnjeno ustavno pogodbo.

Mesec dni kasneje je začela s svojim delom Medvladna konferenca, ki je predstavila osnutek nove pogodbe. V začetku septembra pa so zunanji ministri Evropske unije na neformalnem zasedanju opravili prvo analizo nove pogodbe.

Portugalsko predsedstvo je v začetku oktobra prvič objavilo osnutek nove reformne pogodbe, ki so ga po dobrih dveh mesecih usklajevanja pripravili pravni strokovnjaki. S tem so se končala tehnična pogajanja. Nekaj dni so predstavniki držav članic Unije v okviru Sveta Evropske unije za zunanje in splošne zadeve razpravljali o odprtih vprašanjih v zvezi z novo reformno pogodbo. Dogovor o novi reformni pogodbi je bil dosežen šele na neformalnem vrhu v Lizboni.

13. decembra 2007 je bila v Lizboni podpisana nova reformna pogodba, ki naj bi stopila v veljavo do volitev v Evropski parlament junija 2009, seveda po predhodni ratifikaciji v vseh državah članicah Evropske unije.

2 Reformna pogodba

Pogodba o reformi ali uradno Lizbonska pogodba, ki je stopila v veljavo 1. decembra 2009, bo vsekakor prinesla določene spremembe v delovanju Unije.

Nova pogodba ne bo ustava, ki bi nadomestila vse dosedanje pogodbe, kot je bilo mišljeno pri »snovanju« evropske ustavne pogodbe, pač pa bo spremenila obstoječi pogodbi – Pogodbo o Evropski uniji ter Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti.

Reformna pogodba ohranja večino vsebine Pogodbe o Ustavi za Evropo, ne pa tudi njene oblike.

Evropska unija bo z njo pridobila sodobno institucionalno ureditev za učinkovit in uspešen način dela, saj državljani unije od nje pričakujejo, da bo reševala aktualna vprašanja. Okrepila naj bi se demokracija, saj pogodba dopušča uveljavljanje interesov državljanov.

2.1 Vsebina reformne pogodbe

Pogodba iz Nice je izpostavila potrebo po jasnejši, preglednejši in poenostavljeni temeljni pogodbi, ki bi bila »pisana« za državljane Evropske unije. Evropska ustavna pogodba se je te želje državljanov močno zavedala in je bila »pisana« v tem slogu. Težko pa je to reči za Lizbonsko pogodbo.

Lizbonska pogodba ne nadomešča dosedanjih pogodb, pač pa jih le spreminja. Napisana je v zelo pravniškem jeziku in je zato za marsikaterega državljana težko berljiva in razumljiva.

Pogodba uniji zagotavlja pravni okvir in orodja, ki so potrebna za spopadanje z izzivi v vse bolj povezanem svetu.

Lizbonska pogodba že v preambuli dodaja nov odstavek, v katerem so poudarjena načela iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Te pravice se nato nadaljujejo tudi v Splošnih določbah.

Izredno pomemben je tudi tretji pododstavek v Splošnih določbah, kjer je zapisano, da Unija nadomesti Evropsko skupnost in je njena naslednica. Z ratifikacijo Lizbonske pogodbe je Evropska unija prav zaradi tega pododstavka postala mednarodno pravni subjekt, kar je bila do sedaj le Skupnost. S tem bo okrepila svojo pogajalsko moč in učinkovitost na svetovnem prizorišču ter prepoznavnost v svetu in v mednarodnih organizacijah.

Že v samem začetku so jasno opredeljeni pojmi za uporabo ter-

minov »Unija« in »Evropska unija«. Tako pride tudi do spremembe v naslovu Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, ki se zamenja z novim naslovom, to je Pogodba o delovanju Evropske unije.

Takšnih sprememb je v pogodbi še kar nekaj in menim, da je to vsekakor dobro, saj je besedilo pisano bolj za današnji čas in s tem poenoti več pojmov za isto zadevo.

Lizbonska pogodba tako ni razdeljena na poglavja, kot je bilo mišljeno v evropski ustavni pogodbi. Členi, ki se bodisi spreminjajo, razveljavljajo, predstavljajo, razširjajo ali združujejo, veljajo enkrat za eno pogodbo (Pogodbo o Evropski uniji) in drugič za drugo (Pogodbo o delovanju Evropske unije). Omenjeno številčenje (staro, novo, po Lizbonski pogodbi) je prikazano v zadnjem delu pogodbe, kjer je v Prilogi preglednica preštevilčenja.

Čeprav verjamem, da so se »snovalci« Lizbonske pogodbe močno trudili, da bi pogodbo naredili čim bolj pregledno, jim to žal ni uspelo.

Laik se v pogodbi popolnoma izgubi. Šele pravni strokovnjak, ki pozna že obe predhodnici (Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti), lahko ob temeljitem branju vseh treh pogodb hkrati razume Lizbonsko pogodbo.

Kaj prinaša nova Reformna pogodba?

Tako kot se je svet spreminjal v 50 letih, se je tudi Evropa in z njo Evropska skupnost oziroma Evropska unija. »Spopadati« se je treba z vedno novimi izzivi, ki jih prinaša čas 21. stoletja. Ti izzivi so globalizacija, demografski razvoj, podnebne spremembe, vprašanje oskrbe z energijskimi viri, terorizem, grožnje na področju varnosti, problemi kriminala ... Vse naštetu ne pozna meja, zato je toliko bolj pomembno, da ta skupnost (Evropska unija), v katero si želi vedno več držav Evrope, »poišče« rešitve na vprašanja, ki so pomembna za državljane Unije. Evropska unija nikakor ne more delovati na podlagi pogodb, ki so bile podpisane po koncu druge svetovne vojne, pač pa se mora modernizirati. Za svoje uspešno delo potrebuje učinkovite mehanizme, ki bodo prilagojeni vsem državam članicam unije in po katerih se bo moč hitro odzvati na dogodke v današnjem svetu. Nujno je bilo treba prenoviti člene v pogodbah, ki urejajo skupno življenje državljanov unije.

Vse to je bilo vodilo pri pripravi Lizbonske pogodbe, kjer so bile upoštevane tako politične, gospodarske in družbene zahteve posameznih držav članic. Omogočiti oziroma prilagoditi je bilo

treba delo evropskih institucij, s tem pa se je poglobila večja demokratičnost in ponovno utrdili temelji Evropske unije.

Največja stopnja demokracije se kaže v večji vlogi sodelovanja med Evropskim parlamentom in nacionalnimi parlamenti, saj daje možnost izražanja državljanov in boljši pregled nad pristojnostmi. Evropski parlament je dobil nove pristojnosti pri sprejemanju zakonodaje, proračuna in sprejemanju mednarodnih sporazumov ter bo postal enakopraven Evropskemu svetu.

Več posluha do državljanov unije naj bi imela tudi Evropska komisija, saj nova pogodba dopušča državljansko pobudo.

Prav natančna razvrstitev pristojnosti med razmerjem države članice Unije in Evropsko unijo pa naj bi pripeljala do boljšega sodelovanja na obeh straneh in posledično odpravila vse nejasnosti v zvezi s tem.

Pomembna novost je možnost izstopa države članice iz Evropske unije. Kot vemo iz zgodovine, je Grenlandija leta 1985 zapustila Evropsko skupnost, v katero je vstopila kot del Kraljevine Danske.

V nadaljevanju vsebuje pogodba Določbe o institucijah. V njih natančno določi institucije Evropske unije in opredeli njihovo delo. Prav zaradi tega natančno določenega dela institucij unije bo Evropska skupnost učinkovitejša, saj so poenostavljene metode dela in pravila glasovanja ter boljša usposobljenost za ukrepanje na prednostnih področjih.

Glasovanje s kvalificirano večino v Svetu (po novem bomo govorili le o Svetu in nič več o Svetu Evropske unije) se bo razširilo na številnejša področja politike, kar bo pomenilo, da bo odločanje postalo hitrejše in učinkovitejše. Po letu 2014 pa bo kvalificirana večina temeljila na dvoji večini držav članic in prebivalcev ter tako predstavljala dvojno legitimnost Evropske unije.

Lizbonska pogodba vzpostavlja tudi mesto predsednika Evropskega sveta, ki bo imel dvojnopolletni mandat. Neposredna bo povezava med izvolitvijo predsednika Evropske komisije in volitvami v Evropski parlament. Nova bo tudi sestava le-tega. Evropska komisija bo številčno manjša (manj evropskih komisarjev), vsekakor pa bodo jasnejša tudi pravila o sodelovanju in finančnih odločitvah.

Reformna pogodba prinaša nove razsežnosti v življenje Evropejcev, saj so v njej zapisani ukrepi na področju svobode, varnosti in pravice, ki izhajajo iz Listine o človekovih pravicah, kar pomeni večji boj proti terorizmu in kriminalu, z namenom, da bi se

državljeni unije v svojem okolju počutili varno. Ureja tudi druga področja, ki pa jih deli na področja, kjer ima Unija izključno pristojnost (carinska unija; določitev pravil o konkurenci, potrebnih za delovanje notranjega trga; monetarna politika držav članic, v katerih je evro; ohranjanje morskih bioloških virov v okviru skupne ribiške politike ter skupna trgovinska politika), in področja, kjer Unija deli pristojnost z državami članicami (notranji trg; socialna politika; ekonomska, socialna in teritorialna kohezija; kmetijstvo in ribištvo; okolje; varstvo potrošnikov; promet; vseevropska omrežja, energija; območje svobode, varnosti in pravic ter skupna skrb za varnost na področju javnega zdravja). Poleg tega je Unija pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov držav članic, ki se nanašajo na področja varovanja in izboljšanja človekovega zdravja, industrijo, kulturo, turizem, izobraževanje, poklicno usposabljanje, mladino in šport, civilno zaščito in upravno sodelovanje.

V Lizbonski pogodbi je vsako od naštetih področij tudi »obdelano« z vsemi spremembami in dopolnitvami, kar ni bilo tako podrobno specificirano ne v obeh pogodbah, ki se s to pogodbo spreminjata, ne v propadli evropski ustavi.

Vloga Evropske unije na svetovnem prizorišču bo bistveno večja, saj bo omogočen enoten nastop Unije v odnosih s partnerji širom po svetu. Tako bo moč zaslediti povečano evropsko ekonomsko, humanitarno, politično in diplomatsko moč in vpliv za uveljavitev evropskih interesov in vrednost v svetu, pri tem pa bodo spoštovani posamezni interesi držav članic.

Evropska unija je po Lizbonski pogodbi dobila novega visokega predstavnika za zunanje zadeve in varnostno politiko, ki bo hkrati tudi podpredsednik Evropske komisije. S to funkcijo naj bi bil zagotovljen večji učinek, doslednost in prepoznavnost zunanjepolitične dejavnosti Unije. Prevzela jo je evropska komisarka Catherine Ashton.

Na položaj prvega stalnega predsednika Evropske unije je bil imenovan belgijski premier Herman Van Rompuy.

Nezanemarljive so tudi nove določbe o evropski varnostni in obrambni politiki, kjer se bo ohranila posebna ureditev pri odločanju, hkrati pa bo omogočeno okrepljeno sodelovanje med manjšim številom držav članic.

Lizbonska pogodba torej ni ustavna pogodba in ne bo nadomestila vseh dosedanjih pogodb, pač pa bo le spremenila in do-

polnila obstoječe temeljne pogodbe. Iz te pogodbe so izvzeti izrazi, ki bi dajali »pečat«, ki ga nosi pojem ustave. V pogodbi se torej ne omenja beseda »ustava«, »evropski minister za zunanje zadeve«, »zakon« ter »simboli Evropske unije«, čeprav je 16 držav članic Evropske unije poleg Reformne pogodbe podpisalo tudi Izjavo o simbolih Evropske unije k Lizbonski pogodbi, kjer se omenja, da bodo simboli Evropske unije tudi v prihodnosti skupni državljanom Evropske unije. Slovenija je bila tudi ena izmed podpisnic te listine.

Kot vsem dosedanjim pogodbam, ki so nastale bodisi v Skupnosti ali kasneje v Uniji, so ob koncu pogodbe priloženi protokoli. Razdeljeni so na A in B. Pod skupino A se uvrščajo Protokoli, ki se priložijo Pogodbi o Evropski uniji, Pogodbi o delovanju Evropske unije in po potrebi Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo. Pod skupino B pa se uvrščajo Protokoli, ki se priložijo Lizbonski pogodbi.

2.2 Ratifikacija reformne pogodbe

Lizbonska pogodba je plod pogajanj med državami članicami na Mednarodni konferenci, ki je dobila »zeleno« luč za svoje delo julija 2007. Pri delu oziroma pripravi Osnutka reformne pogodbe sta sodelovala tako Evropska komisija kot Evropski parlament. Preden je pogodba začela veljati, jo je moralo ratificirati vseh 27 držav članic Evropske unije. Države članice same izberejo način ratifikacije v skladu s svojimi ustavnimi pravili.

Predviden začetek veljavnosti Lizbonske pogodbe naj bi bil 1. januar 2009. Vsekakor pa naj bi se to zgodilo pred volitvami v Evropski parlament. Kot vemo, je bilo nekaj zapletov v zvezi z ratifikacijo, zato je pogodba stopila v veljavo 11 mesecev kasneje.

Tabela 1: Pregled stanja v državah članicah Evropske unije o ratifikaciji Lizbonske pogodbe.

DRŽAVA	REFERENDUM	KOMENTAR
Avstrija	ne	13. 5. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Belgija	ne	15. 10. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Bolgarija	ne	26. 8. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament

Ciper	ne	3. 7. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Češka	ne	13. 11. 2009 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Danska	ne	29. 5. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Estonija	ne	23. 9. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Finska	ne	30. 9. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Francija	ne	14. 2. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Grčija	ne	12. 8. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Irska	da	12. 6. 2008 volivci na referendumu izglasovali »NE« 23. 10. 2009 volivci izglasovali ratifikacijo na volitvah
Italija	ne	8. 8. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Latvija	ne	16. 6. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Litva	ne	26. 8. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Luksemburg	ne	21. 7. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Madžarska	ne	2. 6. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Malta	ne	6. 2. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Nemčija	ne	25. 9. 2009 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Nizozemska	ne	12. 9. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Poljska	ne	13. 10. 2009 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Portugalska	ne	17. 6. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Romunija	ne	11. 3. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Slovaška	ne	24. 6. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Slovenija	ne	24. 4. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament

Španija	ne	8. 10. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Švedska	ne	10. 12. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament
Velika Britanija	ne	16. 7. 2008 Lizbonsko pogodbo ratificiral parlament

Vir: http://europa.eu/lisbon_treaty/countries/index_sl.htm

Evropski poslanci so 20. februarja 2008 sprejeli resolucijo, v kateri so poudarili, da bo uveljavitev Lizbonske pogodbe prinesla večjo demokratično odgovornost Unije, boljšo zaščito pravic državljanov ter boljše delovanje evropskih institucij. Z veliko večino so jo izglasovali.

Na prvi pogled je bilo videti, da bo ratifikacija Lizbonske pogodbe potekala hitro. Danes vemo, da je bilo veliko napetosti, preden je bila ratificirana v vseh državah članicah.

3 Informiranost slovenske javnosti o evropskem pravu

Po statističnih podatkih Eurobarometra (ang. *Public Opinion analysis*) državljani Evropske unije spremljajo dogajanje v institucijah unije, toda same vsebine dela ne poznajo.

Podobne ugotovitve veljajo tudi za Republiko Slovenijo. Leta 2006 sem izvedla anketo med državljani naše republike o poznavanju Pogodbe o Ustavi za Evropo.

Rezultati niso bistveno odstopali od tistih, ki jih je izvedel Eurobarometer za vse članice Unije.

Dve leti kasneje sem raziskavo ponovila in državljane spraševala o Lizbonski pogodbi. Bistvenih odstopanj ni.

Nova Lizbonska pogodba prinaša pomembne spremembe, ki so že stopile v veljavo in naj bi jih državljani vsaj delno poznali.

V času krize, ki smo ji priča tudi na stari celini, bi pričakovali, da bo zanimanje za delovanje evropskih institucij večje, toda globalno ljudi to ne zanima preveč. Čemu prepisati takšno nezadovoljstvo, bi težko rekli.

4 Končne ugotovitve

Lizbonska pogodba ali Pogodba o reformi je pogodba, ki je pisana za čas, v katerem živimo, in bo tako tudi institucijam in na sploh delovanju Evropske unije prinesla bistvene spremembe, ki jih le-ta nedvomno nujno potrebuje.

Pogodba ni »ustava«, pač pa le spreminja dve temeljni pogodbi in vnaša nekatere spremembe, ki so bistvene za demokracijo.

Nova pogodba je napisana v zelo pravniskem jeziku in je zato preprostem državljanu nerazumljiva. Da bi jo lahko razumeli, moramo imeti pred sabo tri pogodbe: Lizbonsko pogodbo, Mastrichtsko pogodbo in Rimsko pogodbo, ki se bo po ratifikaciji Lizbonske pogodbe v vseh državah članicah preimenovala v Pogodbo o delovanju Evropske unije.

Državljan Evropske unije bo zelo težko našel odgovore na zastavljena vprašanja, saj ne bo vedel, v kateri pogodbi naj jih išče. Tako mu ne bo preostalo drugega, kot da se obrne na pravne strokovnjake iz evropskega prava.

Iz javnih občil so državljani seznanjeni o delu evropskih institucij, toda njihovih konkretnih dejanj in vsebine evropskih pravnih aktov ne poznajo.

Po raziskavi izpred dveh let o poznavanju Pogodbe o Ustavi za Evropo Slovenci nismo odstopali od evropskega povprečja, ki kaže, da ljudje ne poznajo vsebine evropske ustavne pogodbe. Tako je bilo tudi dve leti kasneje. Rezultati se niso bistveno spremenili. Slovenci vemo za reformno pogodbo, strinjamo se, da jo je Državni zbor Republike Slovenije ratificiral, zavedamo se celo, da Evropska unija lahko deluje brez nove reformne pogodbe, vsekakor pa ne tako uspešno. Vsebino pogodbe ljudje poznajo zelo slabo ali pa sploh ne.

Magistrica Marija Minka Jerebič je magistrsko delo z naslovom Evropska unija po zastoju ratifikacije Pogodbe o Ustavi za Evropo uspešno zagovarjala na Fakulteti za upravo Univerze v Ljubljani leta 2007. Zaposlena je v državni upravi.

LITERATURA IN VIRI

- »Dosežen dogovor o Reformni pogodbi«. <http://www.svez.gov.si/> (29. 2. 2008).
- Eurobarometer, dostpno na: http://www.ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm (9. 3. 2008).
- »Evropski parlament podprl Lizbonsko pogodbo«. <http://www.europarl.europa.eu/> (29. 2. 2008).
- Evropski parlament. Poročilo o lizbonski pogodbi (2007/2286(INI)). Odbor za ustavne zadeve. Dokument zasedanja A6-0013/2008, 29.1.2008.
- Goljevšček, Katja (2004) *Moja Evropa: priročnik za življenje in delo v Evropski uniji*. Ljubljana: GV revije, Revija Tajnica.
- Grilc, Peter, in Tomaž Ilešič (2001) *Pravo Evropske unije*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Jerebič, Marija Minka (2007) »Evropska Unija po zastoju ratifikacije Pogodbe o Ustavi za Evropo«. Magistrsko delo. Ljubljana.
- Jerebič, Marija Minka (2006) »Pogodba o Ustavi za Evropo«. Specialistično delo. Ljubljana.
- Konferenca predstavnikov vlad držav članic. Lizbonska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti, CIG 14/07, Bruselj 2007.
- Pogodba o reformi, dostpno na: <http://evropa.gov.si/reformna-pogodba/> (29. 2. 2008).
- »Premier Janez Janša: Evropska reformna pogodba je uspešen zaključek procesa, ki se je začel s padcem berlinskega zidu«. <http://www.kpv.gov.si/> (29. 2. 2008).
- Rupel, D., Rahten, A., et. al., ur. (2004) *Vzpon med evropske zvezde: slovenska pot v Evropsko unijo*. Ljubljana: Ministrstvo za zunanje zadeve.
- Svet Evropske unije. 18-mesečni program predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije, SN 4294/2/06, Bruselj, 16. november 2006.
- Šinkovec, Janez (1996) *Evropsko pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- »Treaty of Lisbon«. http://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_lisbon (11. 3. 2008).
- Treaty of Lisbon, dostpno na: http://europa.eu/lisbon_treaty/ (9. 3. 2008).